

Komentarji

Coughlinova trgovina s socialno pravičnostjo

Detroitški župnik Coughlin, ki se je uveljavil v ameriški javnosti s svojimi socialnimi govori, je zadnje dni razpisal, da je zasnoval svojo organizacijo "Unijo za socialno pravičnost". Organizacija se bo razširila po vsej Ameriki in bo obveznih prispevkov od članov ne bo, dobrodošli pa bodo vsi prostovoljni prispevki.

Dvoje značilnosti izvajamo iz Coughlinovega koraka. Prvič, to pomeni, da Coughlin ni več zaupanja v Rooseveltovo politično stranko, ki se danes ni mogla načela socialne pravičnosti. To je Coughlin sam povedal. Če demokratska stranka, ki je rekel — ne osvoji načela socialne pravičnosti, ki bo nad takozvanimi ustavnimi pravicami produkcije za probo, bo uničena kakor je republikanska stranka.

Coughlin je pa najbrž že obupal, da pojde Roosevelt tako daleč, zato je sam začel organizirati "stranko socialne pravičnosti". Drugič smatra Coughlin, da svojo propagando za socialno pravičnost že toliko populiziral, da jo zdaj lahko kapitalizira, kajti je pač vredna. Coughlinove radijske pridige so finančno njegovi zvesti poslušalci — kaj ne bi še njegove organizacije s "prostovoljnimi" prispevki?

Coughlin je svoj program socialne pravičnosti raztegnil, da vključuje podpravljanje bazilskih industrij z demokratskim sistemom vred. To je njegov korak od lani, ko je hotel vladno centralno banko in bimetalno valuto. Če Coughlin stori še eden tak korak, ne bo daleč od — socializacije.

Toda Coughlin je bil že lani v ostrem konfliktu s katoliškimi bankirji in nekaterimi katoliškimi škofi in kardinali na ameriškem vzhodu. Če se mu prične "Unija za socialno pravičnost", bo konflikt še večji, čeprav župnik neprenehoma poudarja, da njegova socialna propaganda bazira na papeški socialni encikliki. Katoliški kapitalisti ne dajo nič na papeško encikliko in — papež sam je že pokazal, da so mu ljubši ameriški kapitalisti kakor Coughlini.

To je pokazal čikaški kardinal Mundelein zadnji teden, ko je pred federalnim sodiščem bankirja Harolda Sturta, kateri je s Insullom vred obtožen finančnih sleparij. Kardinal je povedal, da je papež Pij XII temu bankirju najvišje odpovedal, ki ga more dobiti nekatoličan, samo zato, ker je Sturta prispeval veliko vsoto denarja za neki katoliški zavod v Rimu.

Zavod v Rimu je bil zgrajen — pripekuliranim denarjem, prej pridobljenim na oni način, ki se nikakor ne ujema s Coughlinovim načelom socialne pravičnosti. Coughlin pa zahteva pravno privatnih bank, onih katoliških bank, ki zidajo bogate katoliške zavode po Ameriki in v Italiji!

To so dejstva, ki bodo grdo preskušali račune Coughlina, če bo hotel vztrajati pri svojem naporu za socialne pravice in obenem ostati na svoji poziciji kot duhovnik bogate katoliške cerkve, ki živi v Ameriki od privatnega kapitalizma — katoliškega, nekatiškega, židovskega in evropskega!

Morda se doživimo zelo prijetna iznenadenja.

KONFERENCA O PLANIRANI ČLOVEŠKI DRUŽBI

Udeležili se je bodo mnogi vodilni tehniki in izvedenci. Razpravljala bo o reorganiziranju ameriškega in svetovnega gospodarstva

New York. — (FP) — Prihodnji petek se bo v tem mestu odvijala važna konferenca o reorganiziranju človeške družbe v smeri modernih načel gospodarskega planiranja. Vršil se pod pokroviteljstvom Mednarodnega instituta za ekonomske odnose.

Na konferenci bodo referirali razni odlični ekonomski in drugi gospodarski izvedenci o važnih ekonomskih in socialnih vprašanjih. Svetovni inženir Walter Polakov bo razmotril o produkcijski kapaciteti Amerike, "možganski trustarji" Simon Kuznets od National Bureau of Economic Research, pomožni poljedelski tajnik Wilson, direktor PWA David C. Coyle, profesorji E. R. A. Seligman, George S. Counts, Harold Rugg, J. L. Childs, dr. L. L. Lorwin in še več drugih bodo pa razpravljali o drugih gospodarskih fazah moderne družbe.

Konferenca se bo pečala z vsemi znanimi teorijami in fundamentalnimi načrti za reorganiziranje človeške družbe: s socializmom, komunizmom, fašizmom in "novim dealom", katerega bodo zastopali razni Rooseveltovi trustarji.

Miss M. L. Fledderus, direktorica Mednarodnega instituta za ekonomske odnose, ki je prišla v Ameriko na to konferenco in vodi priprave zanj, je izrazila upanje, da bo ta anketa pokazala Ameriki ideje, kako priti do visokega življenjskega standarda s planiranim gospodarstvom.

Prva mednarodna konferenca tega instituta se je vršila leta 1931 v Amsterdamu. Takrat je bil pojem "planirana ali načrtna ekonomija" še malo poznan izven Rusije, ki je par let prej pričela s svojo prvo petletko. Od tedaj je bil ta izraz zanesen po vsem svetu in o "planiranem gospodarstvu" se danes mnogo govori.

In ker se ta ideja bolj in bolj širi, so se mnogi toriji obrekli v oklepe srednjeveških vitezev in streljajo svoje pišce v "planiranje" in proti "regimentiranju" — o regimentiranju v tovarnah in pri delu v modernih industrijah čisto nič ne govorijo. Idejo skušajo diskreditirati predno bi vzklikla in pričela roditi ali jo pa po svoje prikriti.

Miss Fledderus pravi, da se v ozkem pomenu "planirane ekonomije" razume odprava konkurence in lahko pomeni le znižanje produkcije in ne zvišanja življenjskega standarda. Treba je pa misliti na socialno ekonomsko planiranje, ki lahko omogoči narodom, predvsem pa bogati Ameriki, visok življenjski standard za vse prebivalstvo. Glavno stremiljenje Mednarodnega instituta za ekonomske odnose je sejanje tega pojma.

Za Ameriko, kjer se danes radi "novega deala" mnogo govori o "planirani ekonomiji," bo ta konferenca še posebno važna. Upati je, da bo tej ideji dala novega zamaha in razčistila pojme. Velebiznis zahteva "ekonomsko planiranje" sam zase in povsem pod svojim vodstvom. Vsa "planirana" ekonomija "novega deala" pa stremi za skrajšanjem produkcije in konsekvencnim znižanjem življenjskega standarda za široke ljudske mase.

Rešitev iz kaosa, bede in pomanjkanja pa sigurno ne bo prišla po tej poti. Ta leži le v splošni socializaciji, nakar šele bo mogoče izvajati planirano gospodarstvo.

Revolta kmetov v Angliji proti cerkveni desetini

12.000 kmetov v besnem konfliktu s policijo, ki jim rubi živino in drugo imetje

London, 19. nov. — Več ko 12.000 angleških farmarjev se je odločno uprlo plačevanju desetine angličanski cerkvi. Na podlagi starega zakona pobira angličanska (anglo-katoliška) cerkev, ki je državna ustanova, od kmetov desetino v obliki pridelka, danes pa vse kaže, da bo cerkev izgubila ta starodavni privilegij.

Revolta proti cerkveni desetini je izbruhnila v vzhodni Angliji pred več meseci in se razširja v velikem obsegu. Do danes je že bilo izdanih na tisoče odlokov za rubežen pri upornih farmarjih, a vse kaže, da tudi ti odloki bodo malo zalegli. Farmarji se fizično upirajo rubežni in dan za dnevom so boji med biriči in kmeti, ki odganjajo rubežnike. Kjer se pa posreči biričem, da zarubijo farmarju živino, žito ali seno, tedaj pa farmarji poskrbijo, da to blago na javni dražbi ne vrže nič. Farmarji gredo na dražbo in dobe vse nazaj skoro zastopaj, ker ne puste dražiti nikomur.

Angleška vlada je alarmirana vsled tega upora farmarjev proti cerkveni desetini in išče izhoda za mirno poravnavo. Včasih je cerkev z lahkoto zatrla vsak tak upor z izobčenjem upornikov, ampak danes se farmarji ne zmenijo dosti za izobčenje iz angličanske cerkve.

Nova stavka se kuha v tekstilni industriji

Tekstilni magnatje so požrli vse obljube

Washington, D. C. — Francis Gorman, podpredsednik unije tekstilnih delavcev, ki je vodil zadnjo stavko v tekstilni industriji, je izjavil v soboto, da bo potrebna nova stavka, če vlada ne nastopi energično proti trgovcem tekstilnim družbam, ki enostavno ignorirajo vse določbe, v smislu katerih je bila zadnja stavka končana.

Tekstilni magnatje diskriminirajo na debelo proti bivšim stavkarjem. Gorman je ponovno apeliral na tekstilni odbor, čigar pogoje za končanje stavke je unija tekstilnih delavcev sprejela, naj se gane in stori kaj, če hoče odvrniti nov konflikt.

Mati četverčkov v Rusiji počaščena

Moskva, 19. nov. — Ksenija Malajeva, žena delavca, ki je pred nekaj dnevi porodila četverčrke, dva dečka in dve deklici, je vzbudila pozornost vse Rusije. Lokalna komunistična stranka je vzela mater in četverčrke v svojo oskrbo in lokalni sovjet je dovolil materi 200 rubljev mesečne pokojnine. Malajeva družina je dobila poseben hišico z dvema sobama. Zdravnik in streljnice morajo dnevno nadzorovati otroke.

Bolivija in Paragvaj se morata zagovarjati pred Ligo

Zeneva, 19. nov. — Komisija Lige narodov, ki se peča s krvavim konfliktom dveh južnoameriških republik Bolivije in Paragvaja, pravi v svojem poročilu, da sta obe deželi prekršili ustavo Lige narodov in Liga ima pravico kaznovati obe republiki. Vojska med Bolivijo in Paragvajem zaradi džunglske province Gran Chaco še danes traja in na podlagi poročil iz obeh virov — obe armadi neprestano zmagujeta.

spodarstvo. "Planiranje" pod kapitalizmom ne more biti nič drugega ko regimentiranje vsega gospodarstva za donosanje profitov, bodisi "zmernih" ali pa čim večjih, kar je končno odvisno od sil, ki izvajajo — planiranje. Splošno blagostanje pa izključuje tudi "zmerno" profitarstvo.

AMERIŠKA ZAKLADNICA ZLATA V DENVERJU

Vlada ga je napeljala v denverske shrambe že nad dve milijardi; bojazen pred vojno?

Denver, Colo. — (FP) — Ali si je vlada izbrala to mesto za svojo zakladnico zlata vsled vojne nevarnosti? To vprašanje sili v ospredje vsled dovažanja zlata rezerve iz raznih finančnih centrov dežele, predvsem pa z zapada.

V svoje tukajšnje shrambe ga je napeljala že nad dve milijardi dolarjev ali nad eno četrtino ameriškega zlata. Iz San Francisca, kjer je imela večjo zalogo že od odkritja zlata v Californiji leta 1849, je pripeljala zadnjo unčo. Prav tako ga je pripeljala semkaj tudi iz manjših rezervnih centrov jugozapada in srednjega zapada — iz San Antonija, Tex., Tulase, Okla., Minneapolisa, St. Louisa in Chicaga.

Ameriška zlata rezerva znaša okrog osem milijard dolarjev ali skoraj polovico svetovne zaloge. Francija je druga država z največjo zlato rezervno. Denverska zakladnica ga ima sedaj v svojih shrambah približno toliko kolikor znaša vsa francoska zlata rezerva. Prišlo ga bo pa še več. Pričakujejo večjih pošiljav iz vzhodnih finančnih centrov, iz New Yorka in Philadelphije, kjer ima vlada ostale zaloge.

Denver si je izbrala za svojo zlato zakladnico radi varnosti pred zunanjim sovražnikom. Vsaj to je edino tolmačenje te vladne politike. Tudi se pričakuje, da bo imela do pomladi tukaj vso svojo ogromno zalogo zlata, kar pomeni, da bo takrat "pripravljena za vse slučaje". Denver je namreč geografično središče Amerike.

Avstrija naj bo druga Švica

Mussolini in Schuschnigg mesita nov pakt

Rim, 19. nov. — Mussolini in avstrijski kancelar dr. Kurt Schuschnigg sta se sporazumela, da Avstrija mora biti druga Švica v Evropi. Nemčija mora v posebnem paktu garantirati neodvisnost Avstrije, prav tako ostate večje evropske države. Mussolini je tudi zagotovil Schuschnigga, da bo Italija ščitila Avstrijo pred ponovnimi notranjimi puči.

Običajni stavkarji se dobro drže

Cleveland. — Kljub temu, da je Kayne kompanija, ki izdeluje deško spodnjo obleko, naznanila, da ostanejo vse tovarne zaprte, dokler ni končana stavka, ji stavkarji ne zaupajo in pridno piketirajo delavnice. Nad 800 stavkarjev ostane na piketni straži, dokler družba ne prižna Amalgamated Clothing Workers unije in drugih zahtev, med katerimi je tudi uposlitev vseh odlovoljenih delavcev.

Nov finančni škandal v Franciji

Pariz, 19. nov. — Charles Levy, ki se je v treh letih dvignil z navadnega klerka do enega največjih bogatinov v Franciji, je bil danes aretiran na obtožbo velikih sleparij. Levy je s svojim bratranecem Josephom vodil deset finančnih družb, ki so zdaj bankrotirale. Na tisoče in tisoče Francozov je bilo ogoljufanih.

Stavka rudarjev v Angliji preklicana

London, 19. nov. — Sklep eksekutivnega odbora rudarske unije za stavko v Walesu je bil večkrat preklican.

Wall Street v novi ofenzivi proti progresivcem

Zvezni projekti kontrole električnega toka

Roosevelt izjavil, da TVA ni več eksperiment, temveč vzor za vse države, v katerih bo vlada razvila hidroelektrične sile

Anniston, Ala., 19. nov. — Predsednik Roosevelt je zadnje tri dni obiskal velike federalne hidroelektrične projekte v Alabami in Tennesseeju, katere obratuje federalna korporacija Tennessee Valley Authority ali na kratko TVA. Obiskal je novo delavsko naselbino Norris, ki jo je ustanovila vlada in velike jezovne naprave Norris Dam. Vračajoč se iz Tennessejske doline se je ustavil v več mestih, ki odjemljejo električni tok korporacije TVA, tako v Tupelu, Miss., in Birminghamu, Ala.

V svojih kratkih govorih, ki jih je imel Roosevelt v teh krajih, je izjavil, da TVA ni več eksperiment, temveč je danes že vzorno podjetje, ki naj služi za zgled vsem ostalim državam ameriške republike. Federalna vlada bo razvijala hidroelektrične naprave povsod in privatne družbe te vrste, ki ne morejo konkurirati z vlado, naj pa gredo v pokoj. Trust elektrike bo moral znižati svoje cene.

Roosevelt je rekel, da kolikor se tega tiče, ima vlada ogromno večino ameriškega ljudstva na svoji strani in na primeroma majhno število nasprotnikov se ne bo ozirala.

Mussolini ne mara orožne pogodbe z Ameriko

Italija odbila predlog za mednarodno pogodbo

Rim, 19. nov. — Ameriško poslanstvo v Rimu je bilo zadnje dni obveščeno, da Italija ne bo upoštevala pogodbe za mednarodno kontrolo trgovine z orožjem in strelivom, katero je vlada Združenih držav predložila vsem večjim državam. Ugovor Italije je, da omejitev trgovine z bojnim materialom ne bo ustavila produkcije tega materiala; majhne države, ki danes naročajo orožje in strelivo v tujini, bi potem zgradile svoje municijske tovarne.

Šest ruskih kulakov obsojenih na smrt

Taškent, USSR, 19. nov. — Šest kmetov iz bombažnega pasa v Uzbekistanu je bilo pred tukajšnjim sovjetskim sodiščem obsojenih na smrt in 20 drugih na deset let zapora zaradi sabotaže. Vsi obsojenci so muslimani, ki niso hoteli pobirati bombaža na kolektivni kmetiji, češ, da je to "žensko delo", vsled česar se je veliko bombaža skvarilo.

Stari, "dobri" časi so že tukaj

Strool, S. D. — Tri ure reliefne dela na teden je vse, kar dobe tukajšnje družine dveh oseb, ki so na relifu. Farmar dobi za svoje delo 35c na uro, od para konj in voza pa 25c ali skupaj \$1.80 na teden. Družine od tri do pet oseb dobe šest ur dela na teden, družine z nad petimi osebami pa 11 ur.

Kardinal Gasparri umrl

Rim, 19. nov. — Kardinal Gasparri, bivši papeški tajnik, ki je s Mussolinijem sklenil znano lateransko pogodbo, s katero je bil končan spor med Vatikanom in Italijo, je včeraj umrl za pljučnico. Star je bil 82 let.

Strela ubila 66 oseb v Afriki

Cape Town, Unija južne Afrike, 19. nov. — Strela, ki je udarila v koč v okolici Clarksburga, je usmrtila 66 zamorcev, ki so v koč pili pivo.

Rooseveltovo administracijo bo skušal očistiti "možganskih trustarjev"; na svoj strani ima tudi lačne demokrate

New York. — (FP) — Wall street je pripravljen dati vso kooperacijo predsedniku Rooseveltu, če se slednji iznebi "možganskih trustarjev" in jih nadomesti s konservativci. Za wallstreetarje je to eno najvažnejših vprašanj.

Na piki imajo predvsem notranjega tajnika Ickesa, delavsko tajnico Perkinsonovo, poljedelskega podtajnika Tugwella in reliefnega administratorja Hopkinsa. Kakor pravi Journal of Commerce, glasilu Wall streeta, je profesor Raymond Moley, Rooseveltov mešetar v Wall streetu, zapisal na "smrtno listo" 40 "možganskih trustarjev" radi njihovega — levicarsstva.

Ofenziva za izrinjenje progresivcev iz administracije bo storjena v sporazumu z demokratskimi bossi v interesu lačnih demokratov. Kar se demokratskih bossov tiče, so jim najbolj na potu Ickes, Perkinsonova in Hopkins, ker so gluhi za njih pletiranje o patronaži. V svojih departmentih so nastavili ljudi, tisoče podrejenih funkcionarjev, katere Farleyjeva skupina ne smatra za — dobre demokrate. Sploh so glavnemu poštarju Farleyju, Rooseveltovemu delincu politične patronaže ali služb, od vsega začetka kazali hrbet.

Od vseh departmentov ima največ "korit" notranji department, ki se je od lanske spomladi razvil v enega najvažnejših vladnih oddelkov. Radi programa javnih del, ki se sigurno ne bo skrčil, je nastalo tisoče in tisoče novih služb a prilično plačo. Poleg tega je v Ickesovem področju večje število drugih alfabetičnih agencij "novega deala" — mnogo služb.

Wall street ga je vzel na piko, ker je notranji tajnik naklonjen ideji vladne konkurence z velebiznisom v nekaterih panogah ekonomskega življenja. Tudi je dal finančno podporo za nekatere obšinske projekte — elektrarne itd. — kar je "boljševiško" v očeh torijev. Demokratski bossi pa mu nasprotujejo tudi radi tega, ker se pri oddajanju gradbenih kontraktov, kjer je velik denar, ne ozira na politične kontraktore, oziroma jih dosledno odganja.

Z Wall streetom bodo torej lahko naredili skupno fronto proti Ickesu in ostalim "možganskim trustarjem". Za novega notranjega tajnika imajo že kandidata v osebi Bruceja Kramerja, bogatega politika iz Montane in "originalnega" rooseveltoveca. On je bil kandidat že pri sestavljanju kabinetne liste po izvolitvi Roosevelta pred dvema letoma. Ker je pa predsednik hotel imeti na svoji strani progresivce v kongresu, je poslušal senatorja Johnsona iz Californije in dal to mesto Ickesu.

Glasilu Wall streeta (Journal of Commerce) je tudi poročalo, da se je profesor Moley izrazil, da bodo delavsko tajnico Frances Perkins "prijatelji skušali pridobiti, da spomladi resignira." Enak "prijateljski" pritisk se pripravlja tudi za druge "možganske trustarje".

Vse to se mogoče lahko smatra za ugibanje. Toda kar se Wall streeta in demokratskih bossov tiče, ni to nobeno ugibanje, ampak stvar, katero je treba "prvesti do zaključka". Novi senator Guffey iz Pennsylvanije, ki je bil izvoljen le z majhno večino, bo sigurno zahteval "ojačanje" demokratske mašine v tej državi, kjer so demokratje (Dolje na 2. strani.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE

NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene

National Benefit Society

Marcelina: za Zdravne drake (aven Chicago) Kanado \$4.00 na leto, \$5.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Glasno \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za in-ovestiro \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Glasno \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene glaslov po dogovoru.—Rokopisi ne se vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s tem: PROSVETA

2607-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

136

Domač drobiž

Obiski

Chicago. — Urad SNPJ in u-redništvo Prosvete so obiskali: mrs. J. Juvan, John Juvan ml. in Alberta Naprudnik, Detroit, Mich.

Novi grobovi

Waukegan, Ill.—Tu je umrla Frances Lešnjak. V Clevelandu zapuščala dve sestri.

Eveleth, Minn.—Tu je umrl Joe Zupancič, star 52 let.

Steelton, Pa.—Tu je umrl ro-jak Martin Škoda, star 84 let.

Srbi odslovili župnika

Akron, O.—Tukajšnja srbska pravoslavna župnija je odstavila svojega velebiznisa Milana G. Popovića, kakor poroča "Beacon Journal". Farani so glasovali 240 proti trem, da župnik mora iti, ko je odprto izjavil, da on ne verjame, da je Bog ustvaril svet v šestih dneh in Adama in Evo, kakor je zapisano v bibliji. Župnik je povedal faranom, da svet je produkt evolucije.

Rockefeller izgubil publi-citnega agenta

"Poison Ivy" Lee ga ne bo več kazal za velikega — humanitarca

New York. — (FP) — Ob smrti "Poison Ivy" Leeja, najspretnejšega publicitetnega agenta ameriškega velebiznisa v zadnjih par desetletjih, je bil lahko sentimentalni stari Rockefeller, katerega je Lee po znani masakra coloradskih rudarjev v Ludlowu pred 20 leti "prodal" Američanom kot največjega humanitarca.

Pred 20 leti so Rockefellerjevi poborniki pri Coloradu Fuel kompaniji na božični večer masakrirali 19 rudarskih žena in otrok z zapaljitvijo stavkarske kolonije. To je bil eden najbolj ostudnih masakrov v zgodovini delavskih bojev Amerike. Poborniki niso le zapalili stavkar-ake kolonije, ampak so med požarom tudi sipali ogenj iz pušk na svoje brezmočne žrtve.

Stari Rockefeller je nato na jel Leeja, kateri ga je pred ameriško javnostjo nadvse spretno opral. Iz neposrednega morilca in največjega izkoriščevalca ga je prikazal za velikega dobrotnika, sploh največjega humanitarca dežele. V kapitalističnem časopisju, ki je hlastalo po Leejevih člankih, je našteval koliko je že Rockefeller prispeval za cerkve, za univerze, za "spreobranje divjakov Afriki in Aziji", za to in drugo dobrodelno akcijo. Iz raketirja (v pravem pomenu besede) Rockefellerja je napravil svetnika.

To je Leeju prineslo velik sloves—in pa pridevnik "Poison Ivy" (strupeni bršljan). Postal je publicitetni agent tudi za mnoge druge močtee ter služil velikanske denarje. Kdorkoli izmed "visoke" družbe je bil v zagati, se je obrnil do "Poison Ivy" Leeja, ki je poskrbel, da je dobil ugodno publiciteto. Svojo kariero je končal te dni z nenadno smrtjo v 57. letu starosti.

Ljudstvo naj glasuje o bodoči vojni, zahteva La Follette

Savannah, Ga.—Senator Robert M. La Follette iz Wisconsin je v svojem tukajšnjem govoru dejal, da mora ameriška ustava dobiti nov amendment, na podlagi katerega bodo volilci s splošnim glasovanjem imeli ad-njo besedo o napovedi vsake bo-doe vojne.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Potovanje v Mormonijo in drugo Spring Canyon, Utah.—Kmalu bo eno leto, odkar sem prišel v lepo Mormonijo. Odsel sem namreč proti zapadu lanskega oktobra iz naselbine Monroe, Mich., v upanju, da bom tam dobil delo v rudnikih.

Do Detroita in dalje proti Chicagu sem se vozil v busu. Iz Detroita do Chicaga sem se vozil ponoči in po deseturni vožnji sem dospel v ogromno mesto ob Michiganem jezeru. Nekateri potniki so ostali v mestu, drugi so potovali naprej, jaz pa sem se pomudil v čakalnici, da so nekoliko ogrejem, kajti v busu je bilo mrzlo in treba se je bilo nekoliko ogreti. Takrat sem sklenil, da se ne bom vozil z busom proti zapadu, temveč s to-vornim vlakom. Vzel sem ulično železnico in se odpeljal do 38. česte, na postajo tovarnih vlakov. Blizu postaje sem zagledal restavracijo, kjer sem se nekoliko okrepčal. Tu sem tudi našel na nekega železniškega delavca ter ga vprašal, kdaj od-pelje tovarni vlak. Povedal mi je, da kmalu in pripravil sem se, da ga naskočim, čeprav je mo-eno snežilo. To se je zgodilo in po par urah sem dospel v drugo mesto, kjer se je vlak ustavil. Ko sem skočil z vlaka, sem opa-zil paznika, ki me je grdo pe-gledal in hotel izvedeti, kaj de-lam, na postaji. Ukazal mi je, naj hitro izginem. Potem sem imel še več zignosti s pazniki, ko sem skakal na tovarne vlake, zato sem pozneje kupil vozni li-stek do Fort Madisona, ki se na-haja onkraj reke Mississippi v državi Missouri. Vožnja na pot-niškem vlakcu je bila udobna in kmalu sem dospel v omenjeno mesto.

Iz tega mesta sem se vozil s tovarnim vlakom v Marceline, malo farmarsko mestce v državi Missouri. Na cilj sem do-spel po triurni vožnji in v tej naselbini sem ostal tri tedne. Dobil sem lovsko dovoljenje in pričel delati naskoke na divja-čino. Na hrani sem bil pri sta-ri ženi, ki biva v naselbini že nad dvajset let in je prišla v Ameriko iz Bele Krajine. Stradati mi ni bilo treba, kajti vedno je bilo polno divjačine na mizi. Tako sem prebil tri tedne v lepi naselbini in se kratkočasil z lo-vom, potem pa sem se odločil za odhod proti zapadu. Pot prej menoj je bila še dolga in treba se je bilo podvzati, da dosežem svoj cilj. Ob slovesu sem se lepo zahvalil ženi za dobro postrež-bu in izrekel željo, da se spet vidimo.

Pot me je vodila v Kansas City, od tam v Pueblo, Colo., in dalje proti Mormoniji. Vozil sem se na tovarnih vlakih in bu-sih skozi velike in male nasel-bine. Pot čez kansaške pusti-nje je bila zelo dolga in mučna zaradi močnega vetra, ki je dvigal in nosil pesek po zraku. V nekem kraju je moral voznik ustaviti bus, ko je zašel v oblak prahu. Prah je prišel v bus in nam silil v usta, da smo močno kašljali in mislili, da nas bo kar zadušilo.

Iz Puebla sem se vozil na to-vornem vlakcu v državo Utah. Na vlakcu sem se sestal z nekim organizatorjem, ki je skušal organizirati delavce v Denverju, Colo. Pokazal mi je oteklino od udarcev nekega paznika, ki mu je skušal preprečiti vožnjo na tovarnem vlakcu. Rekel je, da ga je paznik dobro premikastil in da ga oteklina zelo bole. Ker ni imel denarja, ni mogel iskati zdravniške pomoči in bunke so bile njegovo plačilo, ker je skušal delavce organizirati. Na or-ganizatorični turi v Coloradu se je mudil več mesecev. Vra-čal se je domov v Ogden, kjer je imel ženo. Opisal mi je več bridkih dogodkov, ki jih je do-živel na svoji organizatorični turi.

Po dolgi vožnji sem dospel v naselbino Helper, Utah, v sredi-šče premogovne industrije. Z menoj se je vozilo več drugih, katerih pot je šla dalje, dočim sem jaz izstopil v Helperju. Njih cilj je bil Salt Lake City, sre-dišče in glavni stan čudne mor-monske vere. Med mormonci so različni ljudje, ampak kadar se gre za dolarje, se prav nič ne razlikujejo od drugih verskih

učiteljev. Dolar je tudi pri njih sredstvo, ki jim služi pri po-siljanju duš v večna lovišča.

Iz Helperja sem se podal peš v šest milj oddaljeno rudarsko naselbino Rollappo. Tako je končalo moje potovanje v Mor-monijo, katero sem dosegel kljub velikim naporom.

Sedaj pa nekaj o delavskih razmerah v tej okolici. Obrat v premogovnikih je prišel zadnje čase šepati. Zadnji teden smo delali samo tri dni, en dan manj ko prej. Ako bo šlo tako naprej, ne bodo mogli rudarji zaslužiti niti za borno življenje.

Družbe se ne brigajo za ru-darje, temveč samo za dobiček. Vse kaže, da bomo delali še ne-kaj časa par dni v tednu, po-tem pa bo industrija spet prišla na pesa. Prišlo bo poletje in ru-darji se bodo morali zateči k relifu in stisniti pasove. Druge-ga izhoda iz situacije ne vidim, dokler se ne bodo vsi rudarji organizirali v močni organiza-ciji. Družbe plačujejo sedaj 48 centov od tone, rudarji pa bi morali prejemati najmanj 80 centov, da bi v tej draginji laž-je skrbeli za svoje družine. Kom-panije in delničarji žive v izobi-lju, delajo izlete v razne kraje, delavci pa stradajo. Razume se, da so delavci v veliki meri sami krivi, ker jih kapitalisti izkoriš-čajo. Preveč ignorance je med njimi, premalo solidarnosti za boj proti svojim sovražnikom. Dokler se ne bodo strnili v mo-čni organizaciji, ni upanja na izboljšanje položaja.

Frank Kroll.

Poziv na skupno konferenco

Akron, O.—Vsak dan obstoje-če krize ogroža obstanek mili-jonom delavcev v Ameriki. Ta kriza traja že nad pet let in kon-ca še ni videti, kar pomeni, da bodo delavci še naprej trpeli be-do in pomanjkanje. Zaradi tega je vprašanje socialne zaštite de-lavskega sloja v Ameriki važno tudi za nas. Mi smo del tega slo-ja in vprašanje socialne zaštite se tiče tudi nas, naših podpornih organizacij in članstva, ki mora plačevati prispevke, da do-bi tisto, kar mu organizacije nu-dijo. Ako bi imeli državno zašti-to, vsega tega ne bi bilo treba. Miloščina, ki jo prejemajo brez-poselni in reveži, ne zadostuje. Mi z veseljem pozdravljamo gibanje za brezposelnostno in socialno zaščito delavskega slo-ja. Temu gibanju se je pridru-žilo že stotine delavskih uniij, iz-rekle so se zanj konvencije med-narodnih uniij, podpornih in dru-gih delavskih organizacij in tudi mnogi izobraženci. Vse to kaže, da je naša dolžnost skupno delo-vati na tem polju v korist naše-mu narodu.

Na brate in sestre, člane slo-venskih, hrvatskih in srbskih or-ganizacij, apeliram, da se pri-družijo gibanju za zaščito delav-cev. Vsako podporno, kulturno in politično društvo v Akronu, Barbertonu in okolici naj izvoli tri delegate in jih pošlje na skupno konferenco, ki se vrši v nedeljo, 23. decembra ob 2. po-poldne na 51 North Case ave., Akron, O.

Naši ljudje silno trpe v tej brezposelnosti. Razpiti zakon starostne pokojnine, ki je bil sprejet v državi Ohio, izključuje nedržavljanke iz okrilja zaštite, a vzile temu ni na tisoče naših organiziranih ljudi skoro ničesar podvzelo, da se razkrinka te grobe diskriminacije proti na-šim ženskam in možem, ki so večji del svojega življenja za-pravili pri gradnji bogastva te dežele.

Bratje in sestre, bodimo slo-žni in enotni glede vprašanja so-cialne zaštite! Delajmo na to, da bo delavski sloj imel dostoj-no življenje in da bodo naše or-ganizacije napredovale.

N. Dizdar, tajnik društva Ma-tija Gubec št. 472 HBZ, 194 Mill-hoff Ct., Akron, O.

Konvencija Lige stavbinskih in posojilnih društev

Letna konvencija Lige stav-binskih in posojilnih društev, ki se je vršila 3. in 5. oktobra v Pear Marquett hotelu, Peoria, Ill., je bila zelo zanimiva ne sa-mo za posamezne uradnike stav-binskih in posojilnih društev, ampak tudi za vsakega, ki je kdaj imel opravka s temi gospo-darskimi ustanovami, ki ima svoj dom ali pa si namerava po-staviti svojo lastno streho. Zato hočem na kratko poročati glav-ne in zanimivejše točke te kon-vencije.

Na konvenciji je bilo 302 za-stopnikov raznih stavbinskih in posojilnih društev v državi Illi-nois, kar znači, da jih imamo v Illinoisu okrog 600, ki spadajo v ligo teh gospodarskih ustanov.

Konvencijo je otvoril Albert Niedbalski, predsednik lige, ki je v svojem otvoritvenem govoru dal precej zanimiv obris de-lovanja lige in apeliral na člane konvencije in lige, da si nabavijo kar največ delnic federalne Home Loan banke, kakor tudi federalne Saving Building and Loan asociacije. S številkami je dokazal, da so stavbinska in posojilna društva po vsej deželi najmočnejši, najsolidnejši in najzanesljivejši finančni zavod.

Logično in zelo zanimivo je iz-vajal Morton Bodfish, predpre-sednih U. S. Lige stavbinskih in posojilnih društev, v svojem vzpodbujevalnem govoru za ve-čjo kooperacijo pri oglaševanju teh društev v časopisju, po ra-diiju in drugod z namenom, da društva kar najbolj zainteresi-rajto publiko za pristop v stav-binska in posojilna društva in kooperirajo pri investicijah pri-hranikov in posojilih za gradnjo domov.

Rekel je, da so stavbinska in posojilna društva nad sto let i-grala važno vlogo v ameriškem življenju. Ustanovila so arma-do hranilcev, za katere so na-šla varnih in dobičkanosen vir dohodkov in pomagala milijono-m, da so postali lastniki last-ne strehe in kota.

Skoro neumljivo je, koliko ljudi je še v Ameriki, ki tega še danes ne zapadejo. Brez dvo-ma večina sedanjih delničarjev ni še danes na jasnem, kaj je namen teh društev in kako vlo-gu igrajo njihovi prihranki, in-vestirani pri naših stavbinskih in posojilnih društvih. Zavarovalne družbe, trgovski zavodi, hranilnice, posojilnice, banke itd. so silno občutile velike izgube valed depresije, obratno pa mo-ramo reči, da so stavbinska in posojilna društva kljub depresi-ji varovala upnike kakor tudi dolžnike pred izgubami.

Imed vseh finančnih zavo-dov so imela ta društva najmanj izgub. Ampak ljudstvo vsega tega ne pojmuje. Zakasnele kolekcije amatra za izgube; če je kdo zgubil dom, vidi v tem znak sla-bosti, in panike, ali pa celo mi-slijo, da nekdo skuša koga ociga-niti.

Položaj se obrača na bolje. Denar je lažje dobiti, posojila v manjših zneskih so na dnevnem redu in tudi industrije polago-ma odpirajo vrata in uposljujejo več ljudi. National Housing ad-ministracija navaja hlase po-sestnike na moderniziranje svo-jih domov in jim takorekč po-nuja posojila v ta namen.

Začeli smo živeti v novi dobi, in če ne začnemo energično opla-

ševati in učiti narod, da se z vsi sigurnostjo obrača na stavbin-ska in posojilna društva, ki v resnici nudijo največjo protekcijo dolžnikom, bomo kmalu za-ostali za drugimi finančnimi za-vodi.

Številke navadno ne lažejo in tukaj imamo lep primer, kakšno je razpoloženje med ljudstvom v tej novi dobi. Pismena vpraša-nja, naslovljena na 2500 ljudi, kažejo, da okrog 91 odstotkov ni niti omenilo stavbinskih in posojilnih društev, ko smo jih vprašali, kje bi investirali svoje prihranke, kljub temu, da so naše organizacije pred depresijo financirale nad dve tretjini vseh postavljenih domov. In ko smo jih vprašali, kje bi si izposodili denar za gradnjo domov, so na-vadno odgovorili, da banke ko-maj čakajo, da bi zopet posoje-vale denar, da zavarovalne druž-be dajejo premije za dobre hi-poteke in tudi privatniki sma-trajo prve hipoteke na domove za najvarnejše investicije. Tak-ozvani trust fondi že sedaj kompetirajo z nami.

Vladna Housing Loan admini-stracija bo najbrž začela dajati posojila tudi graditeljem novih hiš. Kljub temu pa nismo še nič izgubili, če se oprimemo dela, se poslužimo časopisja in drugih metod oglaševanja ter poučimo maso o našem delovanju in na-menu.

Vsaka organizacija ima svoje probleme. Delničarji so lahko lojalni. Vaše društvo ima lahko dovolj gotovine za posojila, pa nobenega prostora za investicije. Zavarovalne družbe sedaj ponu-jajo razne police, ki vsebujejo letne dividende in razne hranilne načrte. Privatna posojilna društva nudijo navidezno bolj pri-vlačen hranilni načrt vašim čla-nom in tako pridemo do tega, da kapital uhaja iz sosesčine, in če bomo spali, bo šlo vse naše delo zadnjih sto let rakom žvižgat. Tak je položaj danes, zato se moramo oprijeti dela s podvoje-no silo in učiti ljudstvo, naj in-vestira svoje prihranke doma in pomaga svojim sosedom, da tudi oni postanejo lastniki doma in hiše.

Tukaj imamo tisoče koopera-tivnih stavbinskih in posojilnih društev. In če se vsi združimo in prične mo agitirati za naše fi-nančne ustanove, bomo z malimi stroški pridobili zopet ljudstvo zase.

Z združenimi močmi in finan-cami je to mogoče, ne pa dru-gače. Kaj pomaga, ako eno ali par društev določi stotine dolar-jev za oglašje, ko pa razpolagajo zavarovalne družbe in drugi fi-nančni zavodi z milijoni, ki so namenjeni samo za pridobitev ljudskega mišljenja za njihove namene. Če se pa vsa koopera-tivna stavbinska in posojilna društva združijo in vsako pri-speva le majhen delež za oplaševanje, bodo izdatki za oplaševanje za posamezna društva zelo nizki, rezultat pa bo kolosalen. In skupina, ki se nam pridruži v tem oziru, lahko računa na do-bre uspehe.

Fred W. Gattlett, član Home Loan Bank odbora, je predaval o zveznih stavbinskih, posojilnih in hranilnih društvih (Federal Saving and Loan Associations), o katerih je dejal, da so krajev-ne privatno lastovane in privat-no upravljane hranilne ustanove.

Te operirajo pod zveznih nad-zorstvom in njih organizacija je bila omogočena potom federalne-ga zakona, katerega je odobril predsednik Roosevelt leta 1933. Federalne hranilne in posojilne družbe, ki slone na trdnih fi-nančnih principih, kakršne so za-stopala stavbinska in posojilna društva že nad sto let, skušajo zainteresirati privaten kapital za posojila na domove. Vladni namen ni konkurirati s temi društv, ampak jim pomagati v vseh ozirih in obenem jamčiti ljud-stvu tem večjo sigurnost za nj-hove prihranke in posojila.

Tu naj navedem nekatere glavnejše točke in namene teh zveznih hranilnih in posojilnih društev, ki se imenujejo Federal Saving and Loan Association.

1. Vlada skrbno preišče zna-čaj in odgovornost uprave vsake ustanavljaljoče se zvezne hranil-ne in posojilne družbe.

2. V kraju, kjer se namerava ustanoviti taka družba, mora biti potreba za tako družbo, pred-no ista dobi charter, ker vlada ne mara, da bi te družbe konkurir-ali z že ustanovljenimi koope-rativnimi stavbinskimi in poso-jilnimi društv.

3. Odbor Federal Saving and Loan asociacije v Washington izdaja pet različnih delnic—hr-nilne delnice na obroke, to je z regularne investicije v določen vsotah vsak mesec, potem hr-nilne delnice za poljubne vsote predplačane delnice, pri kateri se dividende zapisujejo h kap-talu kakor tudi za predplačane delnice za gotove vsote, od ka-terih hranilcev vleče regularne dividende in takozvane pre-rene delnice, katere si lahko nabavi samo zvezna blagajna. Opis vseh teh delnic se dobi knjigi "Rules and Regulation of the Federal Saving and Loan Association". Vse delnice vlo-jo enake dividende.

4. Kadar delnice dozore, be točno plačujoči delničarji nus, nagrado za sistematično točno plačevanje obrokov. V namen družba postavi na stra-periodično polovico enega odst-ka skupne nakoliktane vsote, jo dolgujejo delničarji.

5. Družba sme dajati posojila samo na hiše in zemljišča v ok-lici 50 milj svojega sedeža. Po-sojilo ne sme presegati \$20,000.

6. Družba sme investirati svoj kapital v obveznicah Zdr-žrav ali pa v delnice in obve-nice katerekoli Federal Home Loan banke.

7. Družba sme posojiti sv-jim uradnikom, odbornikom s uslužbencem samo na njih d-move ali zemljišča.

8. Posojilo ne sme presega 75 odstotkov ocenjene vredno-doma ali zemljišča.

9. Termin za posojila ne sm- biti manj kot pet in ne več k- 20 let, obratno dolžnik pa in-pravico plačati dolg prej. V posojila na zemljišča se odp-lčujejo v mesečnih amortizaci-skih obrokih.

10. Amortizacija dolga se de-seže na dva načina: (1) z redni-odplačevanjem obresti in got-vih vsot na glavnico in pa (2) podpisom delnic, ki dozore ist-časno z dolgom.

11. Federal Saving and Lo-Associations posojujejo denar-proti prvi hipoteki na domove zemljišča.

12. Te družbe ne smejo pr-jemati hranilnih vlog ali pa p-slovati v istem smislu kot ba-ke. Smejo pa posoditi denar z-razposojila svojim članom.

13. Vse delnice teh družb- proste naklad.

14. Zvezni blagajnik ima pr-vico podpisati na takozvane pr-ferenčne delnice v vsoti, kako-so jo podpisali člani, ne sme p-ista presegati vsote \$100,000 a vsako posamezno družbo.

15. Kadar Federal Saving and Loan Association dobi svoj ča-ter, postane avtomatično čla-nc federalne banke (Federal Home Loan Bank) v okrožju, katerem se je ustanovila in o-katere lahko posodi za svoje čla-ne dvanajstkrat toliko kot nj- njena članarina.

16. Kapital, rezerve, dohodki itd. teh družb so proste vse-zveznih davkov, med tem ko d-žavne, okrajne in občinske nakla-de ne smejo presegati naklad-sličnih zavodov.

17. Minimalni kapital te družbe je odvisen od števila pr-bivalstva v kraju, kjer se d-ružba ustanovila. V kraju številom prebivalstva do 10,000 je potrebno \$25,000, za mesta prebivalstvom 100,000 in ve-\$75,000.

18. Z odobrilom odbora Fed-ral Home Loan banke lahko vs-veljanjen zavod postane Feder-ral Saving and Loan Association, tako odglašujejo njeni delničar-ji in vložijo prošnjo pri Feder-ral Home Loan banki, ki pregled-knjige in precepi vrednost im-tja.

19. Tisti, ki so kupili delnic-na odplačila, smejo za iste pla-čati obenem, ako to naznanijo-dni prej kakor to določajo pr- vila.

20. Od delnic, ki so bile plač-ne v teku enega leta, družba pr-drži polovico proglašenej div-dend. Od delnic, plačanih po pr- teku enega leta in pred tremi l- ti od dneva nakupa, družba o- tegne eno četrtino dividend z- isto dobo. Direktorji seveda vs-lej določijo, koliko dividende se- rija plačuje in to je seveda m- rodajno pri računanju, kakšn- vsote je delničar deležen.

21. Družba sme delničarjem posoditi do 75 odstotkov vplač-ne vsote na delnice.

22. Vodstvo in operiranje te- družb mora biti ekonomično.

23. Družba ne sme posoditi- vsote, ki presega 10 odstotko- (Daje na 3. strani.)

Stanovanja v zamorskem "slumskem" distriktu v New Yorku.

Vesti s Primorskega

SPENCIALNI TRIBUNAL JE ODLOČIL ŠEST SLOVENCEV

Ferjančič, Furlana in Siliča na 3 leta, Leban na 4 leta, Svetini in Ivančič na 2 leti ječe. Dolež, Križnič, Reseta in Trevižan so bili oproščeni

Trst, oktobra 1934. — V Risti so se je vršil 30. oktobra dopolnilni sodni postopek pred posebnim sodiščem za vojne zločine in javne varnosti proti Slovincem Ignacij Ferjančiču, Ivanu Doležu, Augustu Furlanu, Franju Ivančiču, Alojziju Reseti, Juliju Svetini, Ivanu Svetini in France Trevižanu doma iz St. Petra Gorici, iz St. Vida nad Vipavo in iz drugih vipavskih krajev.

Otoženi so bili po §§ 270 in 271 kazenskega zakonika zaradi nezakonitega protidržavnega delovanja, protidržavne ter propagandne dejavnosti. Sodišče je predsedoval generalni sodnik fašistične milice Le Meo, kot državni pravdnik je nastopal Fallace, obtožence pa sta branila odvetnika Manassero in Gatti. Proces se je odvijal v prvih popoldanskih urah.

Državni pravdnik je zahteval, da Ferjančič in Furlana obsodijo na 7, Leban na 3, Križnič, Svetini in Trevižan na 2 leti ječe, Reseta, Križnič in Ivančič pa naj se oprosti zaradi pomanjivosti dokazov. Sodišče je odločilo: Ferjančič, Furlana in Siliča na 3, Leban na 4, Svetini in Ivančič na 2 leti ječe, Dolež, Križnič, Reseta in Trevižan so bili oproščeni.

Nepopolni v Štirijah zaprti zaradi "strategičnih" ozirov
Ajdovščina, oktobra 1934. — Italijanske oblasti so prepovedale nadaljnjo uporabo farnega nepopolni v Štirijah. Pravi razlog je nove odredbe ni znan, vendar pa je v zvezi z otvorenjem nove vojašnice, ki stoji tik ob imenovanem pokopališčem. Morda se štirski farni bodo pokopavali na pokopališču v Ajdovščini.

Duhovi strašijo!
Reka, oktobra 1934. Pred domom mesecem je bila na nogah javna varnost v Ilirski Bistrici in Trnovem. Na cesti so nadzorovali stara berača, katerih so, ker ni znal laškega, odpravljali v karabinjersko kasarno. In kako ni znano, vemo le, da so v revnem beraču videli nekaj podobnost z Maksom Kranjcem, po rodu iz Ilirske Bistrice, ki pa se nahaja že vsa leta leta nekje v Jugoslaviji. Berač ni mogel priznati, da so mu natvezli in o kakšnem Maksu Kranjcu še govorili, zato so oblasti, pred vsem politični komisar, začeli zaslišati razne osebe, zlasti pa vse iz Kranjeve brate, ki živijo v Trnovem. Ko le ni mogel nobene spoznati v revežu Maksa Kranjca, so berača izpustili. Beraček pa je izževal med domačimi hrup in najraznovrstnejše komentare.

STRAŠNE GOSPODARSKE PRIJLJE NA GORIŠKEM

Kot vsa trgatav za plačilo davkov!

Gorica, 21. oktobra 1934. — Zbogom trgatav ni bila dobra, tudi ne med slabimi. Toda nam pomaga vse to, ko pa nam z vsem pridnikom poplača niti svojega truda, ki smo ga vanjo vložili. Davščine na vinu so ogromne. Da sem poplačal vse davke za nekaj nad 100 bl. In rečem še lahko, da sem imel srečo, da sem ga poplačal. Mnogo jih je, zlasti na vinu, ki tega ne bodo mogli. Zbogom vseh davščin je znašal 2000 lir. Razvidi se iz tega lahko, poleg vsega, kako poceni je vino.

Tako nam piše neki vinogradnik iz Brd. In se pravi, da se bo drugo leto sploh premislil, da bo se v taki meri obdeloval vinograd, ampak le, kar bo za potrebo. Počasi na ta način prodaja vinograd za vinogradom, kar mu ne bo ostala niti slika na našem nekdanjem lepem cvetočem gospodarstvu, po-

sebnost se če pomislimo, koliko se ni po svetovni vojni več obnovilo in koliko je v svetovni vojni propalo. S težavo se naš kmet trga od svojega lastnika in skuša obdržati le vsaj toliko kolikor bo za njegovo potrebo. Vse Mussolinijeve bitke tudi grozno postajajo pri nas le fraza in krinka za pobiranje raznih prispevkov. Da tudi drugod po Italiji te bitke ne uspevajo, vemo iz stalnih poročil.

Fašistične pijavke plešejo na naš račun

St. Peter na Krasu, oktobra 1934. Leto za letom je bolj žalostno, vedno večja beda se pase po naših vaseh. Davčna bremena rastejo, razni prispevki za "balillo", fašjo, "dopolavoro" so za nameček. Fašistične organizacije ne poznajo pomanjkanja. Kadar se blagajne praznijo, razglasijo z lepaki in priredijo veselice. Tako prisiljeno in izsiljeno veselico — če se lahko tako imenuje — so pred nedavnim priredili tudi v Košani. Prispevke so nabirali po vseh vaseh, ki spadajo v občino in tudi po sosednjih. Ljudje nimajo denarja, a fašistične pijavke niso šle s praga, dokler niso dobile poštenega darila. Tako slišimo, da so naši kmetje dali iz strahu pred posledicami poslednje, kar so imeli v shrambah, nekdo celo gnat, drugi en ali dve salami, tretji klobase, da celo prašiča je dal neki kmet, ker ni imel drugega primernega pri hiši. — Pa bo prišla zima in naš človek bo prezebal in stradal, med tem ko se fašistične pijavke zabavajo in plešejo na račun naših ljudi.

Ogromna škoda po poplavi v Tolmini in okolici

Gorica, oktobra 1934. — Kot poročajo iz Tolmina je bila tamkaj 9. t. m. velika povodenj, ki je povzročila ogromno škodo. Voda je udrila v nekatere hiše, poplavlila polje in skoro ves Tolmin, zlasti nižje ležeče kraje. Tolminka je porušila in skoraj popolnoma razdelala električno centralo. Tolmin je že ves čas brez razsvetljave in tudi bližnja okolica. Vsa škoda, ki jo je povzročila poplava, je bil za več dni ukinjen ves promet med Tolminom in Sv. Lucijo.

Važne italijanske postojanke sredi slovenskega ozemlja

Italijansko planinsko društvo "Societa Alpina della Giulie" je v zadnjih letih postavilo več planinskih koč v spomin na prostovoljce, ki so padli za Italijo v svetovni vojski. Prav sedaj je na Bovškem dograjena nova planinska koča, ki se bo imenovala na čast Ferruccio Suppanu (Zupanu), kateri je padel 10. avgusta 1916 na Krasu. Koča stoji pod Rombonom. Od predelane ceste vodi do nje čez potok Koritnico zložna gorska pot. Koča je kake 3 kilometre proti jugu od Spodnjega Loga. — Te planinske kočice so važne italijanske nacionalne postojanke sredi slovenskega ozemlja.

Didičev hotel v Idriji zaprt

Idrija, 12. oktobra 1934. — Z današnjim dnevom bodo oblasti zaprle znani Didičev hotel v Idriji. Kaj vse tiči za tem ukrepom, vsi prav dobro vemo.

Adaptacija ceste Trst-Ribnica

Vreme, oktobra 1934. — Dolgo napovedano delo na cesti, ki pelje iz Trsta po Krasu v Reško dolino, se bo pričelo v pripravi v nekaj dneh. Tozadnje naprave so že v polnem toku. Ceste ne

bodo samo razširili, omilili klanče in ovinke, ampak bodo deloma popolnoma na novo trasirali in jo preložili višje. Cesta res ni več odgovarjala današnjemu prometu, za kar so najlepši dokaz lanske nesreče. V nekaterih delih Reške doline je cesta tako nerodno speljana, da sta preteklo zimo dva avtomobila zdrčala pod škarpo. Nesreče so zahtevale tudi človeške žrtve vendar so vsote, ki so določene za popravilo te ceste previsoke za današnje razmere. Naš kmet ne bo imel od ceste prav nobene koristi, pač pa škodo. Kot drugod, bodo tudi pri tem delu zaposlili le tuje tako, da tudi naš delavec ne bo prišel do zaslužka.

Vesti iz Jugoslavije

Spomenik kralju Aleksandru.

— Poročali smo že, da je polno občin in mest takoj po atentatu na kralja Aleksandra sklenilo postaviti kralju spomenik. To, kako je bilo teh sklepov, da so iz Beograda po vseh listih opozorili občine, naj počakajo s svojimi sklepi, ki zahtevajo mnogo denarja, počakajo dotlej, da se bo jugoslovansko ljudstvo skupno oddolžilo spomenu kralja s centralnim spomenikom. Med tistimi, ki so takoj sklenili postaviti spomenik kralju Aleksandru, je bila tudi Ljubljana. Senator in stari rodoljub Ivan Hribar je razposlal vabila različnim oddelkom in društvom, naj pridejo na sestanek, da se pogovore o akciji za spomenik ter izvolijo poseben odbor. Hkratu pa so listi priobčili misel Protituberkulozne lige, ki je sklenila, da bi bil najlepši spomenik kralju Aleksandru, če bi zgradili bolnišnico za jetične bolnike, ki je Sloveniji tako potrebna. Potem se je vršil sestanek, ki ga je sklical senator Hribar. Tudi na tem sestanku se je nekdo oglašil in predlagal, naj Ljubljana oz. Slovenija ne postavlja kralju Aleksandru kamenitega spomenika v mestu, marveč naj bi se iz prispevkov za spomenik zgradil kak preproten zavod. Nismo bolnišnice za tuberkulozo, ljubljanska bolnišnica je premajhna, manjka nam raznih zavetišč itd. Takšen zavod naj bi zgradili in naj bi nosil kraljevo ime, pa bi bil spomin nanj najlepši počastitev. Senator Hribar je odklonil te predloge, češ, da je treba postaviti spomenik, ob katerem naj krepki ljudstvo in posebno mladina svoja rodoljubna čuvstva. In na sestanku se je nazadnje izvolil odbor, ki bo vodil akcijo za zbiranje denarja in postavitev spomenika. Tudi klerikalni dnevnik "Slovenec" se je oglašil zdaj s posebnim člankom, kjer predlaga, katere zavode naj bi odbor rajši postavil v kraljev spomin namestu kamenitega spomenika. Kako se bo zadeva rešila, še ni znano, a skoraj gotovo je, da bodo zgradili spomenik v Ljubljani.

Politični bossi več ne potrebujejo religioznosti

Chicago. — Takoj po volitvah je državna religiozna administracija sprevidela, da ima v okraju Cook (Chicago) 1800 preveč moči v religioznih uradih, katere je t. dni odpravila — 30% uslužbencev. Zanje je škoda, da se volitve ne vrše vsakih par mesecev, ker "religiozna" dela bi bilo potem dovolj. Tisoče delavcev je bilo ob bori zaslužek tudi z zatvoritvijo razstave "stoletnega napredka", kar je posebno v Chicagu pogoršalo religiozni problem.

Mojster elektrotehnike

Ob stoletnici Gastona Planteja, očeta akumulatorja

Francozi in z njimi ves kulturni svet proslavljajo letos stoletnico, odkar se je rodil eden izmed zgodnjih mojstrov elektrotehnike, Gaston Plante.

Izviral je iz zelo nadarjene družine v Orthezu v Pirenejih. Njegov mlajši brat je bil svojčas svetovno znan pianist. Že v svojem 21. letu si je kot "licenciat" pridobil sloves izrednega fizika eksperimentatorja. Odkril in izumil je mnogo za tedaj še prav mlado elektrotehnično vedo, toda izum, ki mu je prinesel svetovno slavo, je bil po njem imenovani akumulator.

Že pred njim so sicer francoski, angleški in nemški raziskovalci izdelali akumulatorje, ki pa niso imeli nobene praktične vrednosti Planteja gre za sluga, da je odkril edino pravi način, ki je mogel dovesti do uspeha. V nasprotju s svojimi predhodniki in sodobniki ni poskusil izločiti škodljivih sekundarnih topov v električnih elementih temveč jih je izkoristil za nabiranje energije v elementih. Pri tem je našel, da so svinčene plošče v vodi, ki jo je oksidiral z žvepelo kislino, zmogljive nabirati največjo energijo in da so tudi najbolj trpežne. Tako je polagoma nastajal z nešteti poskusi njegov prvi akumulator, ki ga je polnil še z elementi, kajti drugih trajnih virov toka takrat niso poznali. To je bilo l. 1859. in ta prvi model je bil po nekoliko izboljšavah toliko dober, da ga je utegnil šele l. 1881., kar se tiče višje kapacitete in trajanja naboja, izpopolniti francoski kemik Faure.

Od tega leta dalje je postal Plantejev akumulator tudi splošno last človeštva, kajti prej so ga celo strokovnjaki le malo cenili po njegovi pravi vrednosti. Seveda pa sta Pacinotti in Gramme takrat izumila tudi še dinamo, ki je dal akumulatorju današnjo vrednost, kakor bi bil tudi dinamo brez akumulatorja manj ekonomično sredstvo za proizvodnjo električne energije. Danes proizvajajo akumulatorje letno za milijarde vrednosti, ena sama ameriška tovarna jih v 8 urah izdelata n. pr. 10.000. O njihovi uporabi pač ni potrebno izgubljati mnogo besed.

Navzlic temu, da sodobniki niso prav razumeli važnosti Plantejevega izuma, mu vendar zaradi njegovega ogromnega dela niso štedili s priznanjem in častmi. Umrl je imovit, kar je pač redek primer za izumitelja. A prav tako redka je bila njegova nesebičnost, skromnost in dobrot. Svojega akumulatorja si ni dal niti patentirati, da bi ga ne podražil, a vse svoje življenje, kakor tudi v oporoki, je podpiral znanost in znanstvenike. Amperovo nagrado, ki so mu jo prisodili, je vso poklonil revežem.

WALL STREET V NOVI OFENZIVI PROTI GRESIVCEM

(Nadaljevanje s 1. strani.)
Prvič po civilni vojni skoraj na vsej črti premagali republikance. In da bo ta država ostala v demokratski koloni, bodo bossi skrbeli, da gredo tudi vse zvezne službe "zaslužnim" demokratom, vladni kontrakti pa podjetnikom, ki skrbijo, da strankina blagajna ni prazna.

GLASOVI IZ NASELBIN

(Nadaljevanje s 2. strani)
vplačane vsote od strani delničarjev kot edino od Federal Home Loan banke, in tudi v tem slučaju ne sme posojilo presežati 35 odstotkov od delničarjev vplačane vsote.

24. Uprava in vodstvo teh družb je pod vladnim nadzorom in Federal Home Loan banke, kakor to določa zakon za National in Federal Reserve banke.

25. Najmanj enkrat v letu morajo biti knjige in imetje revidirane in najmanj enkrat v letu morajo določeni nadzorniki Federal Home Loan banke pregledati vse knjige in račune, kakor tudi preveriti imetje vsake Federalne Savings and Loan družbe.

26. Način knjigovodstva določa odbor Federal Home Loan banke.

27. Ime vsake take družbe mora vsebovati besede: "Federal Savings and Loan Association."

28. Tisti, ki žele organizirati zvezo hranilno in posojilno družbo, naj pošljejo prošnjo na Federal Savings and Loan Division, Federal Home Loan Bank Board, Washington, D. C.

Konvenčno zasedanje je bilo zaključeno v petek, 5. oktobra. Za jugoslovansko stavnino in posojilno društvo v Chicagu, Joseph Steblaj, tajnik in delegat.

Milijonarka in njen šofer

Kako se je mlada milijonarka zaljubila v šoferja in se skrivaj poročila z njim v Parizu, čeprav so bili njeni šoferjevi roditelji zoper ta zakon

Ko je ameriški milijonar Adrien Marquett položil za osemnajsti rojstni dan svoji hčerki Mabeli na mizo kot darilo vožni listek prvega razreda za potovanje v Evropo, ček na lepo in okroglo vsoto v dolarjih in štiri Pariza, pač niti v sanjah ni slutiti, kakšne posledice bo imejo to potovanje za njegovo hčer. Marquett je bil posloven človek. Milijonar ni imel pojma o nobeni stvari na svetu, najmanj pa o sentimentalnosti in kaj se njo v zvezi. Bil je prepričan, da se Mias Mabel ne more v Evropi nič pripetiti. Mabel bo za njegove denarje v Evropi samo uživala in si privoščila, kar bo po njenem arcu—tako si je mislil milijonar in dal svoji hčeri svoj očetovski blagoslov in poljub za na pot v nove kraje in med nove ljudi.

Mister Marquett ni vedel niti tega, da se je že nekatera Američanka vrnila iz Evrope s priveskom — z možem. Mislil je, da bo njegova edinka marljivo hodila v galerijo, da si bo ogledala znamenite francoske gradove in da bo v vsakem drugem ali tretjem človeku, ki ga bo srečala, videla aristokrata, potomca slavnihih plemičev.

Tudi Miss Mabel sama je neke tako mislila. V Parizu so jo sprejeli očetovi kupčijaški prijatelji. Uvedli so jo v odlično parliško družbo in tam se je Miss Mabel seznanila z mnogimi mladimi gospodičami, na katerih robcih je blestela uvezena plemiška krona. Toda noben izmed njih ji ni bil po godu. Nu, vseeno se je z njimi zabavala, smejala se njihovim duhovitim ali pa tudi neduhovitim šalim in — nič drugega.

In tako je Miss Mabel doletela usoda tolikih Američank, ki so prišle v Evropo. Zaljubila se je v šoferja svoje gospodinje in ta muha se je mladi ameriški milijonarki morala izpolniti, kakor vse dotedanje muhe: sklenila je, da se z njim poroči.

Toda stvar ni bila tako enostavna, kakor si je neizkušena milijonarka predstavljala. Pred vsem se je mladi in zelo lepi šofer obnašal spodobneje in mnogo nepristopneje, kakor je bilo treba. Tako se je zgodilo, da je začela mlada Američanka dvoriti šoferja, ne pa on nje. Mislila sta dva meseca, Miss Mabel se pa še to ni posrečilo, da bi izmamila od lepega Jeana poljubček, kaj šele priznanje ljubezni.

Nu, nekega dne, bilo je na izprehodu v Boulonskem gozdu, je pa mladi šofer vendarle podlegel lepi zapejivki. Poljubil jo

je. Šele po tem prvem poljubu se je Jeanu razvezal jezik: zapal je Miss Mabel svoj življenjski roman. Bil je potomec propadlih madžarskih plemičev in je s svojo borno šofersko plačo vzdrževal očeta in mater.

V mladi Američanki je zmaga romantika. Plemič je mučenik! Česa je mogla Miss Mabel še več pričakovati? Jean je pristal na to, da se poroči z Miss Mabelo, vendar ne brez dovoljenja mistra Marquetta in svojih roditeljev.

Tedaj se je pa nekaj zgodilo, česar ni pričakoval ne on ne ona. Jeanova starša nista hoteli niti slišati o tem, da bi se njun sin oženil z bogato Američanko. Rekla sta, da je sinu potrebna dobra gospodinja, skromna žena in vdana soproga, ne pa muhasta in razsipna milijonarska lutka. Izjavila sta kratkomočno, da mu ne bosta dala svojega blagoslova za takšen zakon.

Šofer je pa svoja roditelja zelo ljubil in je začel omahovati. Toda Miss Mabel se ni dala ugnati. Hotela ga je imeti za moža, pa če se svet podere. Zato je odločno rekla Jeanu:

"Le počakaj, bom že pokazala tvojima staršem, da zna biti tudi milijonarska lutka dobra gospodinja, vdana soproga in skrbna mati svojim otrokom!"

In res sta se skrivaj poročila v neki pariški cerkvi. V vili, ki si jo je mladi zakonski par najel v okolici Pariza, se je mlada žena začela marljivo učiti stenografije in strojepisja, sraven je pa redno hodila v najboljšo gospodinjstvo šolo. Rekla je, da se hoče postaviti na svoje noge in postati neodvisna od svojega očeta in njegovih milijonov, staršem svojega moža pa pokazati, da res nekaj zna. . . .

Mister Marquett sicer še ni poslal svojega očetovskega blagoslova čez ocean, toda mladi par si zastra tega ne bel glave. Gospi Mabel je prepričana, da se bo njen moderni filmski roman prav lepo končal, in da se bo njen poskusni zakon izpremenil v pravo in iskreno zakonsko življenje.

30.000 letna Venera

Ogromna najdišča mamutovih kosti

Sloviti brnski jamoslovec profesor Absolon je imel na Dunaju predavanje o uspehih svojih zadnjih izkopavanj, ki dajejo točno sliko o umetnosti in kulturi človeka pred 30.000 leti.

Govoril je posebno o najdbah na starem raziskovalnem ozemlju pri Spodnji Bistrici v bližini Mikulova.

Pradavna kultura tega ozemlja se sklada s kulturo katere sledove so odkrili tudi na znamenitem ozemlju pri Willendorf na Nižjem Avstrijskem. Človek te dobe je bil telesno že popolnoma enak sedanjemu človeku. Njegovo življenje je prof. Absolon lahko proučil s pomočjo izredno velikih denarnih sredstev, ki mu jih je v ta namen dala češkoslovaška vlada. Sam predsednik Masaryk se je živo zanimal za njegovo delo. Toda ozemlje je tako razsežno, da ga bodo popolnoma raziskali šele v kakšnih 100 letih, tudi če bi se delo nadaljevalo v dosedanjem tempu.

Prof. Absolon je odkril med drugim ogromna najdišča mamutovih kosti. Čudno pa je, da doslej še niso našli popolnega okostja tega predpotopnega velikanca. Najvažnejše so seveda najdbe človeških ostankov, posebno številnih umetnin iz ledene dobe. "Čudovito je," pravi Absolon "a kakšno naravnostjo so znali tedanji ljudje v svojih malih plastikah posnemati velike živali svojega časa. Posebno naravni so posnetki medvedov, risov, jamskih levov, nosorogov in volkov." Nadalje je poročal o sedmih novih kipcih Venera, ki jih je našel samo v teku zadnjega leta. Prva "Bistriška Venera" je bila prava mednarodna znanstvena senzacija. O drugi se je razvil med učenjaki spor, ki se je končal s tem, da so jo proglasili za podtaknjeno. Med novimi kipi je Absolon prvič odkril tudi podobo moža.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

Kapitan Warms (na levi), ki je vodil parnik "Morro Castle" ob času požara, se zdaj zagovarja pred federalnimi oblastniki in izjavlja, da on ni nič kriv.

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

Hotel ji je odgovoriti, potem pa je le zmignil z rameni: čemu bi ji pojasnjeval, ko pa ne bi razumela v svoji bolečini? Preveč je trpel, zato je odšel in jel spet bloditi okrog.

Zunaj se mu je vnovič dozdevalo, da ga vsa kolonija čaka: možje na pragih, žene pa pri oknih. Takoj, ko se je pojavil, je nastalo mrmanje, množica je naraščala. Že štiri dni so se kopičila opraviljanja, zdaj pa so izbruhnili v splošnem preklinjanju na dan. Pesti so se iztezale proti njemu, matere so ga z mržnjo kazale svojim dečakom, starci so pljuvali predenj, ko so ga videli. To je bil obrat v dneh po porazu, popularnost se usodno prevladala v preklestvo, razkačeno z vsemi mukami, ki so jih pretrpeli brez uspeha. To je bilo maščevanje za lakoto in smrt.

Caharija, ki je prišel s Filomeno, je sunil Stefana, ko je le-ta odhajal iz kolonije. Zlobno se mu je zarežal:

— Lej ga, kako je debel, tuja koža ga redi!

Ze je prišla tudi Levaque-ovka z Bouteloup-jem na prag. Govorila je o Bebertu, svojem fantičku, ki ga je ubila krogla.

— Da, so podlež, ki puste, da mrcvariyo otroke. Naj mi gre sam pod zemljo po fanta, če mi ga hoče vrniti!

Pozabila je svojega moža, ki je bil jetnik; gospodinjstvo ni bilo nič oškodovano, ker je ostal Bouteloup. Pa se ga je vendar spomnila ter je nadaljevala z ostrim glasom:

— Kakopak, grdobe se sprehajajo, poštenjaki pa sede!

Stefan se je hotel umakniti, a je trčil ob Pierronko, ki je pritekla čez vrtove. Odleglo ji je, ko ji je umrla mati, ki bi jo skoro s svojim divjanjem spravila na vešala. Tudi ni jokala za Pierronovo hčerko, to potepenko Lidi-jo, ki se je je odkrižala. Spet se je priključila sosedam, da bi se spravila z njimi.

— Pa moja mati, kaj, pa hčerka? Saj so te videli, kako si se skrival za njima, ko ju je zadel svinec namestu tebe.

Kaj naj naredi? Ali naj zadavi Pierronko in druge, ali naj se bje z vso kolonijo? V tem trenutku je Stefana zgrabilo, da bi se tudi bil. Kri mu je bučala v glavi, tovariše je imel za sirovine in jezilo ga je, da so tako nerazboriti in divjaški, da dolžijo njega zaradi teh neizbežnih dogodkov. Kako je bilo to neumno! Gnusilo se mu je, ker ni imel toliko moči, da bi jih vnovič ukrotil; zato je le pospešil korake, kakor da ne sliši psok. Skoro bežal je, iz vsake hiše, mimo katere je šel, so kričali nanj, bili so mu za petami, vse ljudstvo ga je kelo zmerom bolj grmeče, kakor je prekipevala v njem jeza. On je bil izkoriščeval, on morilec, on edini vzrok njihove nesreče. Bled, zasopel je bežal iz kolonije, za hrbtom pa mu je rjověla ta tolpa. Na cesti so ga naposled mnogi pustili, a nekateri so ga še vedno trmasto zasledovali, dokler ni pod klancem pred gostilno "Pri dobri kaplji" srečal druge skupine, ki se je vračala iz Voreuxja.

Vmes sta bila stari Mouque in Chaval. Od kar sta starec umrla hči Mouquetka in sin Mouquet, je le-ta opravljal dalje svojo službo kot konjar in ni niti z besedico potožil in žaloval. A ko je zagledal Stefana, ga je mahoma popadla jeza in solze so se mu ulile iz oči, toča psok se mu je usula iz ust, ki so bile črne in krvave od žvekanja tobaka.

— Falot, svinja, ničrednež! ... Čakaj, plačal mi boš moja uboga otroka, ne boš mi ušel!

Pograbil je opeko, jo razbil ter zagnal oba kosa vanj.

— Da, da, spoti ž njim! je kričal Chaval, režal se je ves divji od veselja, da se lahko maščuje. Na vsakega pride kedaj vrsta ... Ali smo te pritisnili ob zid, sirota uboga.

Tudi on je navalil na Stefana s kamenjem. Razlegel se je divji krik, vsi so pobirali opeko, jo drobili in metali, da bi ga pobili, kakor so hoteli pobiti vojake. Bil je osupel in ni več bežal, pač pa se je obrnil z obrazom proti njim in jih hotel pomiriti z besedo. Njegovi nekdanji govori, katerim so nekoč tako ploskali, so mu prihajali na usta. Ponavljal jim je besede, s katerimi jih je bil opajal, dokler jih je imel v rokah kakor verno čredo; toda njegova moč je bila mrtva, le opeka mu je odgovarjala. Zadel ga je v levo roko, umikal se je v veliki nevarnosti, ko je videl, da so ga pritisnili ob zid Rasseurjeve gostilne.

Rasseur je že malo časa stal pri vratih. — Stopi noter, je samo rekel.

Stefan se je obotavljal, strašno se mu je upiralo, da bi se zatekel tja.

— Tak stopi noter, jaz bom govoril.

Stefan se je vdal in se skril v sobo, medtem ko je krčmar s širokimi pleči zastavil vrata.

— Tak, prijatelji, bodite pametni ... Saj dobro veste, da vas jaz nisem nikdar varal. Zmerom sem bil za mir, in če bi me poslušali, bi ne bili danes tam, kjer ste.

Gugač oč ramena in treh, jim je govoril na dolgo in na široko. Lahkotna govorica mu je pomirjajoče kakor mlačna voda vrela z ustnic. In ves njegov nekdanji uspeh se mu je vračal, spet si je pridobival z lahkoto svojo priljubljenost popolnoma naravno, kakor bi ga mesec dni poprej ne bili naganjali s strahopetcem. Glasovi mu pritrjevali: tako je! strinjajo se ž njim! tako je treba govoriti! Zagrmelo je ploskanje.

Zdaj bi se Stefan skoraj onesvestil, tako grenko mu je bilo pri srcu. Spomnil se je Rasseurjevega prerokovanja v gozdu, ko mu je grozil z nevaležnostjo množice. Kolikšna topoglava poživljenost! Kako strašno pozabljenje izkazanih uslug! To je neka slepa sila, ki neprenehoma razjeda same sebe. V tej jezi, ki je videl, kako ti divjaki sami kvarijo svojo stvar, je tiščal tudi obup zaradi lastnega padca, zaradi tragičnega konca njegove prizadevnosti. Nu, tak zdaj je konec! Spominjal se je, da je pod bukvami slišal, kako v treh tisočih srečih utriplje in odmeva njegovo srce. Tistega dne je držal svojo popularnost v obeh rokah, to ljudstvo je bilo njegovo, čutil je, da je njegov gospodar. Opajal se je v blaznih sanjah: Montsou mu je ležal pred nogami, a tam Pariz, morda bo poslanec, ki bo grmel na meščane v govorih, prvih govorih, ki jih je kedaj govoril delavec na govorniški tribuni v parlamentu. Zdaj pa je konec! Dramil se je ubog in zaničevan, ljudstvo ga je zasledovalo z opeko.

Rasseurjev glas je rasel. — Nikdar ni nasilje zmagalo, sveta ni mogoče popraviti čez noč. Tisti, ki so vam obljubljali, da bodo na mah vse spremenili, so klovnji ali pa podlež!

— Tako je! Tako je! je kričala množica.

Kdo je torej krivec? se je vpraševal Stefan, in to vprašanje ga je docela strlo. Ali je res zakrivil vso to nesrečo on, ki sam krvavo trpi zaradi nje, to siročino enih, to smrt drugih, te shujšane ženske in otroke brez kruha? Prav takšen žalosten privid se mu je prikazal nekoga večera pred katastrofo. A že ga je dvignila neka sila in ga nosila s tovariši. Saj jih ni nikdar vodil on, pač pa so oni vodili njega in ga primorali delati reči, ki bi jih sam ne storil, če bi ga ne bila gnala množica, ki je bila za njim. Pri vsakem nasilju je nesrečen odrevenel, ker se vsega tega ni niti nadejal niti česa želel. Ali je mogel slutiti, da ga bodo lastni pristajši iz kolonije kedaj kamenjali? Ti divjaki lažejo, ko ga dolžijo, da jim je obljubil takšno življenje, da bodo le žrli in lenarili.

(Daje prihodnjič.)

stejša so zastrupljenja z ostrigami in drugimi školjkami. Žrtev dobi opekline kakor od kopriv, krče in koleri podobne simptome, kar so vse znaki hudega zastrupljenja. Večji del zastrupitev pa ne prihaja neposredno od školjk samih, marveč so se slednje že same okužile v nečisti stoječi vodi ali pa so jih napadle bakterije. V takem primeru so človeku seveda vedno nevarne.

Škorpioni

Med živalmi, ki jih človek poleg kač pozna kot strupene že iz davnih časov, se je treba spomniti škorpionov. Spadajo v vrsto pajkov, imajo pa močno razvit rep, ki je na koncu opremljen z želom in dvema žlezama, izločujočima hud strup. Živi v raznih krajih in znanost pozna do 500 različnih vrst škorpionov. Kadar je napaden, se s svojimi škarkarji oprime napadalca, rep pa vpogne v loku naprej in zada z želom pik; skozi rano spusti nato vso zalogo svojega strupa. Pri tem delu je zelo spreten in manjši nasprotniki mu vedno podležejo, med temi celo tarantela, ki zna sama strupeno vpičiti. Gaščarice, kače in opice zelo radi žro škorpione. Največje ga nasprotnika pa ima škorpion v samici, ki po paritvi brez vseh pomislekov redno požre svojega druga. Samica rodi žive mladiče, ki so spočetka še neokretni in živijo na materinem hrbtu.

Škorpionov strup je temeljito preiskan. Tarantela mu podleže takoj, ptiči, mnogi metulji in hrošči so zanj takisto zelo občutljivi. Vrabec po piku ohromi in pogine v par minutah. Aristotel poroča, da je po škorpionovem piku poginila svinja. Zgodovina medicine navaja tudi nekoliko primerov, da je celo človek podlezel strupu. V tropskih krajih umirajo baje otroci od škorpionovega pika, kar je verjetno, ako primerjamo njegov učinek na živalih. Običajni znaki so slabost, bljuvanje, krči, omedlevica in bolj ali manj hude lokalne motnje, odvisne od tega, v kateri del telesa je prišel strup. Škorpionov pik se leči slično kakor kačji. Za tropске dežele se izdeluje poseben serum proti njegovemu strupu.

Tarantela, muhe in drugi

Ze omenjena tarantela je med strupenimi pajki najbolj znana. Njen pik, kakor tudi pik nekaterih drugih pajkov, ne povzroča smo lokalnega zastrupljenja, marveč se opazajo simptomi po vsem telesu. Isto velja tudi za pršico, klošča, stenico, bolho, stonogo, uš in drugo golazen te vrste. Strup teh živali se tvori v žlezi-slinavki in pride pri piku ali ugrizu v kri napadenca. Tudi v tem pogledu imajo prebivalci vročih dežel dosti več prestatih nego mi Evropci. Saj živi v južni Ameriki povodna stenica, dolga deset centimetrov, ki s svojim strupom mori manjše ribe. V ostalem se stenice po večini hranijo z rastlinskimi sokom, kakor se to zdi meščanu nekoliko neverjetno.

Velika nadloga so tudi nekateri dvokrili, muhe, komarji, obadi. Nekateri mušice samo pikajo, druge pa tudi zastrupijo vpičeno mesto, da se po cele tedne ne ozdravi. Tretje so prenašalke malarije, trodnevne mrzlice in spalne bolezni, ki jo širi muha ce-ce. Pri prenašalkah trodnevne mrzlice je značilno, da samo samice sesajo kri in raznašajo bolezen s svojo slino. V krajih ob dolnji Donavi je doma črna kolumbaška muha, ki se pojavlja v silnih rojih in neznansko muči živino. Njeni piki povzročajo huda, pogosto smrtna zastrupljenja. Tudi pri človeku se njeni piki zelo težko celijo.

Največja nadloga v Evropi so obadi tako za konje in govedo, kakor za človeka. Psa in ovce se nikoli ne lotijo. Obadi imajo oster rilček, s katerim prebodejo kožo in sesajo kri. Tudi njihova slina, ki prihaja pri tem v rano, je strupena, toda gnojne mehurje povzročajo bakterije, ki jih obadi mimogrede puste v rano. Opasnost je zato le s te strani velika, kar velja po večjem delu tudi za naše muhe.

Gosenice lahko s svojimi ostrimi dilačicami povzročijo huda vnetja. Delavke, ki razmotavajo kokone sviloprejk, imajo pogosto velike neprijetnosti zaradi ostrih dilačic, ki se jim zaplečijo v mehko kožo ali pod nohte. So gosenice, ki se jih ne dotakne no-

bena ptica in pred katerimi celo vsa divjačina pobegne iz gozda, brž ko se pojavijo v velikih množinah. Edina izjema med ptiči je kukavica, ki je tudi kosmate gosenice. Gosenčje dilačice so nevarne zlasti očem.

Španske muhe in ljubezen

Popolnoma drugačna opasnost pa preti človeku od španske muhe. To je zlato zelen, do dva centimetra dolg hrošč, ki ima v svoji krvi hud strup kantaridin. Na koži napravi že ena desetstična grama hude opekline, vnetja in mehurje. Zato so v prejšnjih časih uporabljali špansko muho pri izdelovanju obličev, ki tvorijo mehurje. Poleg tega zaželjenega učinka pa ima kantaridin še zelo slab vpliv na ledvice in izzove na njih hudo vnetje. Koliko žrtev so zahtevali omenjeni obličji, se seveda ne da niti približno oceniti. Zaradi učinka na ledvice so smatrali v prejšnjih časih, da je španska muha najboljše sredstvo za vzbujaanje ljubezenskih želja. Vse čarobne ljubezenske pijače so v glavnem vsebovale kantaridin. Nešteto pohotnežev si je s takimi pijačami pokvarilo zdravje, nič manjše pa ni število onih, ki so nevede postali žrtve tuje pohote.

Čebeln strup

Celo zelo naše nedolžne čeblice ne povzročajo samo bolečine, marveč prinašajo tudi strup. Vrabec, ki je med živalmi sploh zelo občutljiv za strup, pogine po dveh ali treh čebelnih pikih. Ako treh čebelic nalahko stisnemo, priteže po želu drobna kapljica strupa, ki je zelo odporen proti mrazu in vročici. V zvezi s čebelo je zelo zanimiv pojav neka vrsta ose, ki napada posamezne čeblice. Borba med obema se konča redno s smrtjo čebele. Razbojniška osa je hitrejša in spretnjša ter kmalu zasa-

di svoje želo čebeli v glavstisne mrtvega nasprotnika povzije v čebeli nabran Trupelec odnese morilec osir, kjer ga pojedo požirčinke. Vsekako je čudnovčasni tudi med strupen. font, ki se ga vsi gim in bivši gimnazijci spomorda z zelo mešanimi poroča v svoji "Anabezi" grška vojaka pri Trapezusla velike množine med po zavžitju hudo obolenani brez podlage, ker je nekateri cvet v določenih res zelo strupen. To vmed azalej in našega plaga svišča. Slednjemu prebivalci planin tudi bimeščan pa ga imenuje besedo rododendron, t. j. drevo. Nekateri strokovnečelablarstvu so mnenja, bela pobrigza med strupom, da bi se ne skitudi nekatere ribe strupene žleze in bodice. n. pr. morska žaba, strahstvor iz družine zmajev. Krastače, žabe in močeločajo najbrž vsi strupene. ve. Pes, ki je pograbil a, prav lahko dobi krčco, bljuvanje in zastajanje srca. Razen tega mnogo živali, ki so vsaj za bitja drugih vrst človek — homo sapiens — često strupen svoji sorodlici. Njegov strup je v dejanju. Toda to ne spv biologijo.

Dr. W. H. Hayes, D.D.S.
HAYES DENTIST OFFICE
Hrs. 8:30 A. M. to 8:30 P. M.
Tel. Harrison 0751
Consistently Low Prices
326 S. STATE ST.
Opposite Davis Store, 2d Fl.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Pe sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnici Prosveta stane za vse enako, za člana ali mečlane \$6.00 za eno leto. Ker pa člani še plačajo pri anasementu \$1.20 za tednik, se jim šteje k naročnini. Torej sedaj ni varstva, reči, da je list predrag S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Ciero in Chicago je...
1 tednik in.....4.80	1 tednik in.....
2 tednika in.....3.60	2 tednika in.....
3 tednike in.....2.40	3 tednike in.....
4 tednike in.....1.20	4 tednike in.....
5 tednikov in.....nič	5 tednikov in.....
Za Evropo je.....\$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v plamnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

O strupenih živalih

Dr. Hugon Glaser

Pri tem naslovu misli človek pred vsem na kače kot one nosilke strupa, s katerimi prihajamo v prirodi najčese v dotiko. Pri podrobnem ugotavljanju strupenih živali pa se takoj spomnimo na mnoge druge živalske vrste, ki izločajo slične človeku škodljive snovi. Ako gremo po lestvici živalstva navzgor, naletimo takoj za bakterijami, ki tvorijo prerod med rastlinstvom in živalstvom, najprej na nizko stoječe zajedalce, pred katerimi je treba imenovati zlati povzročitelja malarije in krvave griže. Znatno višje stoji že one živali, ki se v svojo obrambo poslužujejo jedkih, človeku in živalim neprijetnih snovi. Te jedke snovi izločajo osebito morske živali, n. pr. morski klobuk, in pred njimi imajo nabiraleci spužve mnogo prestat. Pri mnogih živalih deluje strupeno tudi izloček morskoga ježka.

Gliste

Za človeka imajo izvesten pomen gliste ne samo, ker povzročajo težave in motnje marveč ker s svojimi izločki zastrup-

ljajo tuji organizem. Vročica, bljuvanje, srbečica, malokrvnost in motnje vida so neposredne posledice takih izločkov. Najopasnješa je okrogla glista, ankylostoma, ki je znana tudi v južnih krajih Evrope in nadleguje zlasti rudarje. Ta zajedalec je okoli 1 cm dolg in biva v tankem črevesu ter povzroča čisto smrtno slabokrvnost, najbrž ne samo s tem, da pije človeku kri, marveč s svojimi strupenimi izločki. Bolezen te vrste nastopa epidemično zlasti tam, kjer živi množica ljudi ob neugodnih zdravstvenih pogojih, tedaj pri rudarjih, pri delavcih v opekarnah ali v predorih. V naših krajih zdravstvena oblast zelo pazi nanjo, v neomikanih deželah pa je strahotno razširjena. Na otoku Cejlonu pobere ta majhna glista več ljudi nego kolera.

Tudi druge gliste povzročajo izpremembe v krvi, zato njihove izločke čisto mirno lahko štejemo med strupe. Strokovnjaki si niso še edini, da-li povzročajo opasno malokrvnost še živa glista s svojimi izločki, ali pa šele mrtva, ko njeni razpadajoči ostanki okužujejo človeka. Dejstvo pa je, da izkira od glist pomankanje rdečih krvnih teles

in krvnega barvila. Tudi degeneracija belih in rdečih krvnih teles je v zvezi z glistami. Vse to pa ne velja samo za omenjeno okroglo glisto, marveč tudi trakuljo, ki živi kot zajedalec v človeku in v mnogih živalih.

V tropskih deželah je seveda še več takih zajedalcev, ki mučijo človeka in žival. Bilharzijo povzročajo črviček, ki se naseli v krvnih posodah. Deli se pa v različne vrste, od katerih eden živi v odvodnicah jeter, drugi v mehurju, vzhodnoazijski pa se loti jeter in vranice. Prisotnost črvička je zvezana s splošnimi pojavi zastrupljenja, zato se da čisto zelo težko ugotoviti. Pri nas se tu pa tam pojavi echinokokus, črvič, ki prehaja s psa na človeka in povzroča najtežja obolenja. Nevarni črviček si napravi mehurček s svojo zalogo v jetrih ali celo v možganih. Tekočina v mehurčku je seveda strupena in ako je vbrizgnemo kuncu nekoliko kubičnih centimetrov, pogine živalca v par minutah. Echinokokus je pri nas precej redek, je pa zato tem opasnejši, ker se po znakih obolenja ne da vedno sklepati nanj. Med mnogimi vrstami mehkužcev imajo nekatere žalosten sloves, da so strupene. Najpogo-

jevši so zastrupljenja z ostrigami in drugimi školjkami. Žrtev dobi opekline kakor od kopriv, krče in koleri podobne simptome, kar so vse znaki hudega zastrupljenja. Večji del zastrupitev pa ne prihaja neposredno od školjk samih, marveč so se slednje že same okužile v nečisti stoječi vodi ali pa so jih napadle bakterije. V takem primeru so človeku seveda vedno nevarne.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča de

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrva slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLAN S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vse ustnena pojasnila